

**Uchwała Nr XLIII/223/2022
Rady Gminy Markowa
z dnia 10 lutego 2022 roku**

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Markowa na lata 2022-2025 w Gminie Markowa na lata 2022-2025.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, poz. 1843) oraz art. 17 ust.1 pkt ustawy z dnia 12 marca 2004r o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

**Rada Gminy Markowa
uchwala, co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Markowa na lata 2022-2025 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Markowa.

§ 3

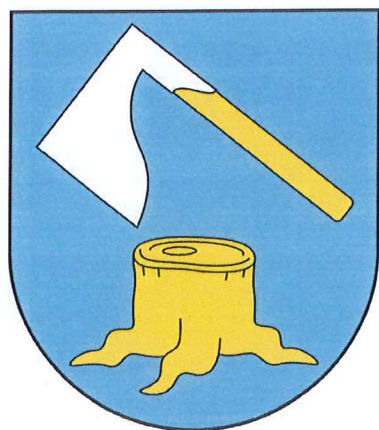
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY MARKOWA**
Handwritten signature: Ryznar-Folta
Maria Ryznar-Folta

Rada Gminy
Markowa

Małopolskie
Centrum
Profilaktyki

MCP

Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Gmina Markowa

2022 - 2025

Spis treści

Wstęp	2
Podstawy prawne opracowania niniejszej Strategii.....	3
Rozdział 1. Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Markowa	4
1.1. Ogólna charakterystyka Gminy Markowa	4
1.2. Anonimowe badania dorosłych mieszkańców Gminy Markowa	11
1.3. Anonimowe badania uczniów Szkół Podstawowych Gminy Markowa	15
Rozdział 2. Analiza SWOT	20
2.1. Mocne strony Gminy Markowa.....	20
2.2. Słabe strony Gminy Markowa	22
2.3. Szanse Gminy Markowa	23
2.4. Zagrożenia Gminy Markowa.....	24
Rozdział 3. Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Markowa.....	26
3.1. Misja Gminy Markowa i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	26
3.2. Realizacja Strategii – cele strategiczne i cele operacyjne.....	29
Cel strategiczny I: Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad seniorami, osobami z niepełnosprawnościami lub długotrwałą chorobą	29
Cel strategiczny II: Budowa skutecznego systemu wsparcia oraz opieki nad rodziną i dzieckiem – z uwzględnieniem profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i dorosłych.....	32
Cel strategiczny III: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.....	36
Cel strategiczny IV: Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej spowodowanej ubóstwem i bezrobociem oraz ich negatywnym następstwom.....	38
Cel strategiczny V: Budowa społeczeństwa obywatelskiego Gminy	41
3.3. Monitoring i ewaluacja.....	42
3.4. Źródła finansowania realizacji Strategii.....	44

Wstęp

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się, jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzająca do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa - utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia ta jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w stosunku do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy i wskazuje priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla ich realizacji. Opracowanie Strategii jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja ma przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy.

Artykuł 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Z kolei art. 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

- diagnozy sytuacji społecznej gminy,
- prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
- określenia:
 - celów strategicznych projektowanych zmian,
 - kierunków niezbędnych działań,
 - sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - wskaźników realizacji działań.

Niniejsza Strategia została opracowana dla Gminy Markowa na lata 2022 – 2025.

1 K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

Podstawy prawne opracowania niniejszej Strategii

Strategia jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej zaprezentowano spis podstawowych dokumentów stanowiących podstawę i punkt odniesienia do powstania niniejszej Strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Markowa na lata 2022 – 2025 uwzględnia zapisy dokumentów krajowych i regionalnych, w szczególności:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego,
- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego do roku 2030,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Łańcuckiego.

Rozdział 1. Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Markowa

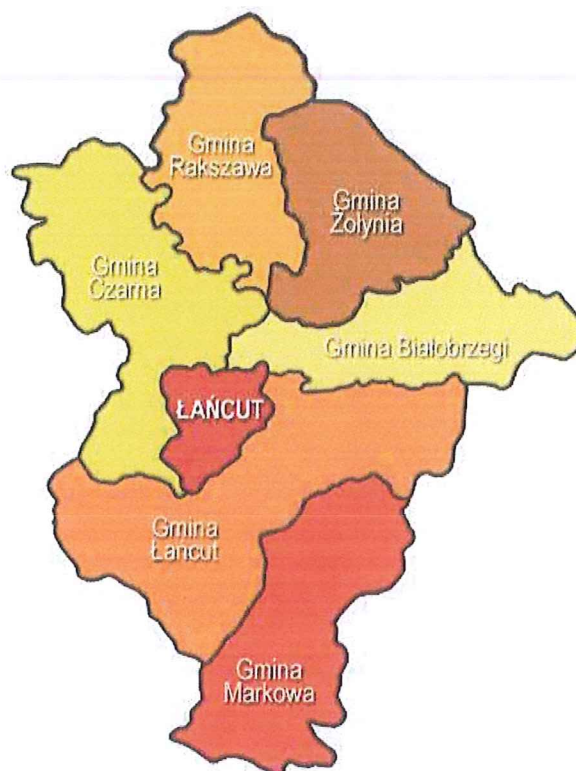
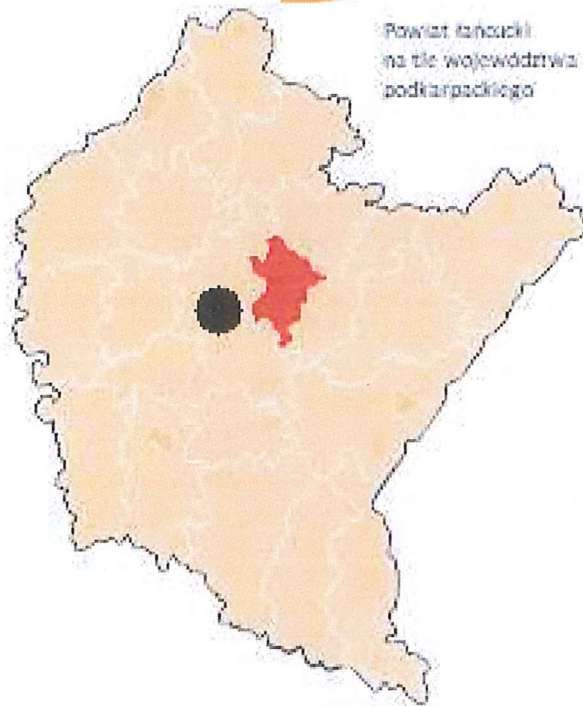
1.1. Ogólna charakterystyka Gminy Markowa

Gmina Markowa jest gminą wiejską położoną w powiecie łańcuckim, w województwie podkarpackim. W skład gminy wchodzi trzy miejscowości (sołectwa) tj. Markowa, Husów, Tarnawka. Powierzchnia Gminy Markowa zajmuje 68,5 km², co stanowi 15,3% powiatu łańcuckiego i 0,4% woj. podkarpackiego.

Obszar gminy w dużej części (przede wszystkim wieś Markowa) leży w obrębie Przedgórze Rzeszowskiego stanowiącego najbardziej na południe wysuniętą część Kotliny Sandomierskiej i Pogórza Dynowskiego (wieś Husów i Tarnawka). Gmina położona jest w środkowej części województwa podkarpackiego w odległości ok. 25 km od stolicy województwa w kierunku południowo-wschodnim. Od zachodu Gmina Markowa graniczy z Gminą Łańcut i Chmielnik, od północy także z Gminą Łańcut, od wschodu z Gminą Gać i Kańczuga, od południa z Gminą Hyżne i Jawornik Polski. W niedalekim sąsiedztwie Gminy znajdują się miasta: Rzeszów, Łańcut, Przeworsk. W odległości ok. 30 km znajduje się lotnisko w Jasionce, a w odległości 90 km przejście graniczne w Medyce. Układ komunikacyjny – sieć dróg na terenie Gminy Markowa jest stosunkowo dobrze rozwinięty. Składają się na niego: droga wojewódzka nr 881, drogi powiatowe i gminne – łącznie ponad 89 km.

Gmina Markowa jest gminą atrakcyjną turystycznie zarówno ze względu na malownicze położenie, jak również atrakcje, które na jej terenie się znajdują, m.in.: Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej otwarte w 2016 roku, Zagroda Muzeum Wsi Markowa – Skansen, Chata Jana Raka w Husowie, zabytkowy kościół parafialny pw. Św. Doroty w Markowej wybudowany w latach 1904-1910 i kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP w Tarnawce – dawna cerkiew prawosławna, wybudowana w latach 1934-1939. Na terenie Gminy Markowa znajduje się 2 obszary chronionego krajobrazu przyrodniczego oraz użytek ekologiczny, w tym szczególnie istotny obszar NATURA 2000 Nad Husowem (PLHZ180025).

Powiat łancucki
na tle województwa
podkarpackiego

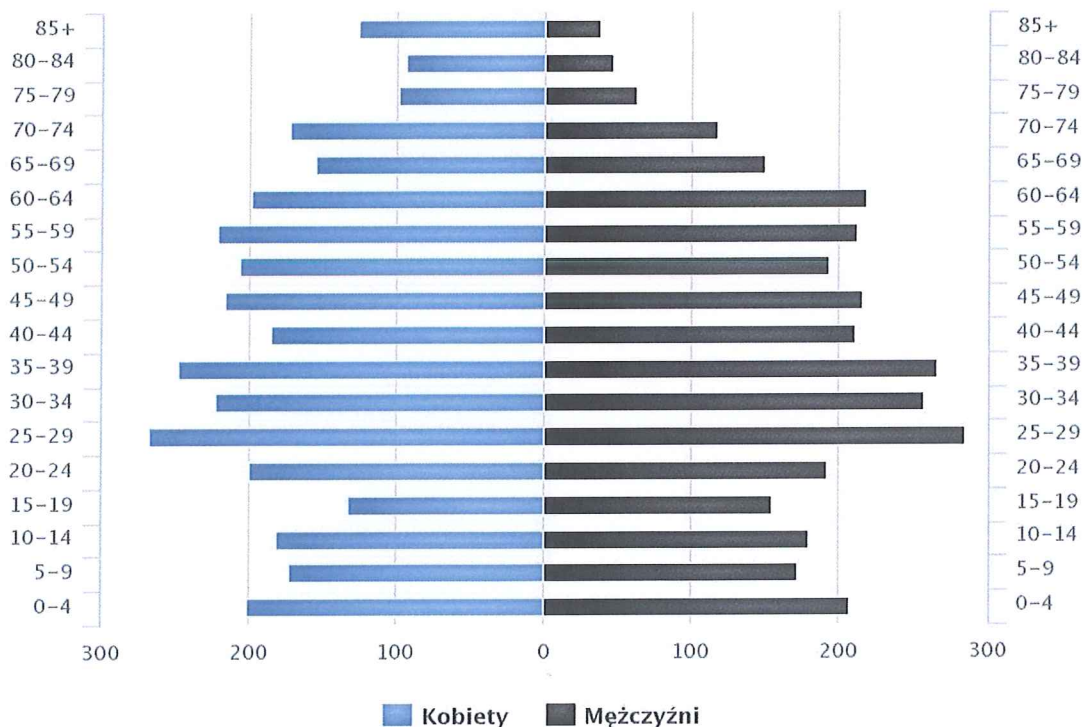
Gminę Markowa według stanu na 31.12.2020 r. zamieszkuje 6.527 mieszkańców, natomiast gęstość zaludnienia wynosi 94,5 osób/km², przy czym największe jest w miejscowości Markowa (139,5 osób/km²), a najmniejsze w miejscowości Tarnawka (26,4

osób/km²). Z uwagi na gęstość zaludnienia Gmina Markowa zaliczana jest do gmin o średnim zaludnieniu. Największe skupiska ludności występują w zwartej zabudowie wiejskiej, we wsi Markowa. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się spadek liczby mieszkańców stale zamieszkujących na terenie Gminy. 60,9% mieszkańców gminy Markowa jest w wieku produkcyjnym, 19,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Statystyki demograficzne Gminy Markowa (dane USC)			
	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba urodzeń: ogółem (K/M)	85 (51/34)	82 (34/48)	76 (40/36)
Liczba zgonów: ogółem (K/M)	77 (32/45)	82 (41/41)	84 (40/44)
Liczba małżeństw zawartych	53	59	34
Liczba orzeczonych rozwodów	12	3	8
Liczba orzeczonych separacji	1	0	1

Piramida wieku mieszkańców gminy Markowa, 2020

(Źródło: GUS)

Gmina Markowa według stanu na 31.12.2020 roku jest organem prowadzącym dla 5 placówek oświatowych:

- Szkoła Podstawowa im. Sług Bożych Rodziny Ulmów w Markowej,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Raka w Husowie, w skład której wchodzi Szkoła Filialna w Tarnawce z oddziałem przedszkolnym,
- Przedszkole Nr 1 w Markowej
- Przedszkole Nr 2 w Markowej
- Przedszkole w Husowie

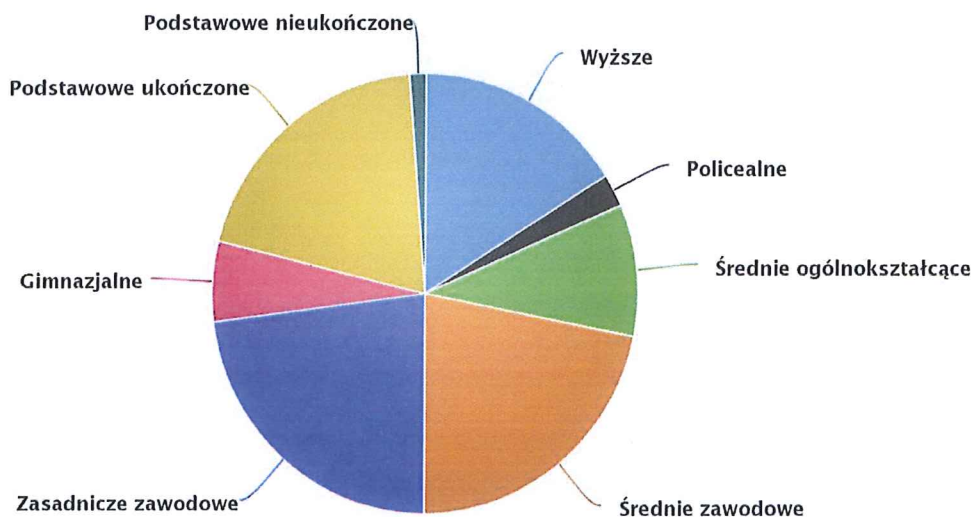
Na terenie Gminy Markowa funkcjonuje również 1 placówka oświatowa niepubliczna – Ochronka Sióstr Służebniczek Przedszkole Niepubliczne w Markowej. W roku 2020 Gmina Markowa otrzymała dotację w ramach Programu MALUCH + na utworzenie pierwszego żłobka w Markowej, dzięki czemu uruchomiono od 1 stycznia 2021 Żłobek w Markowej.

W Gminie Markowa zadania publiczne w zakresie szeroko rozumianej kultury realizowane są przede wszystkim w oparciu o Centrum Kultury Gminy Markowa – które jest samorządową instytucją kultury wpisaną do gminnego rejestru instytucji kultury pod nr 3. W skład bazy CKGM wchodzi:

- na terenie Markowej: Dom Kultury, Świetlica letnia „Grzybek”, Dom Ludowy (wyłączony z użytku – wpisany do rejestru zabytków), Biblioteka Publiczna;
- na terenie Husowa: Dom Społeczny, Świetlica letnia „Grzybek”, Filia Biblioteki Publicznej;
- oraz na terenie Tarnawki: Dom Kultury, Filia Biblioteki Publicznej.

Gmina Markowa jest gminą typowo rolniczą, w której blisko 66,0% powierzchni stanowią użytki rolne, a co za tym idzie duża liczba mieszkańców gminy znajduje zatrudnienie bezpośrednio w rolnictwie i przedsiębiorstwach związanych z produkcją rolną i przetwarzaniem produktów rolnych. Według danych szacunkowych ludność związana z rolnictwem stanowi 84,7% populacji Gminy, a praca w rolnictwie indywidualnym jest podstawowym źródłem utrzymania dla blisko 13,6% mieszkańców Gminy.

Poziom wykształcenia – Gmina Markowa

www.polskawliczbach.pl

Na terenie Gminy Markowa brak jest dużych przedsiębiorstw i zakładów pracy, dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników oraz jednoosobowe działalności gospodarcze. Do największych (zatrudniających najwięcej osób lub posiadające największą powierzchnię zajęta pod działalność) zaliczamy firmy oraz instytucje takie jak: Podziemny Magazyn Gazu Husów w Markowej, Kopalnię Gazu w Husowie, Urząd Gminy Markowa, Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów, SPED-CAR TSM Sp. z o.o. sp. k., TRANSPETROL. Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie stopa bezrobocia rejestrowanego województwa podkarpackiego według stanu na koniec grudnia 2020 r. wyniosła 9,1 % (w roku 2019 było to 7,9%), zaś w Powiecie Łańcuckim była wyższa i wyniosła 11,1% (w roku 2019 było to 9,6%) - tj. 3644 osób). Z Gminy Markowa zarejestrowanych jest 260 osób bezrobotnych, o 12 więcej niż rok wcześniej.

W roku 2020 na terenie Gminy Markowa zostały rozpoczęte prace związane z budową nowej sieci wodociągowej w Husowie i Tarnawce W Husowie o dł. 1,52 km. W Markowej nie prowadzono prac związanych z budową sieci wodociągowej. Wykonano również 12 nowych przyłączy do gospodarstw domowych, w tym 7 przyłączy w Markowej (176 m), 4 w Husowie (225 m) oraz 1 w Tarnawce. Łącznie na terenie gminy 5.601 osób objętych jest

siecią wodociągową. W roku 2020 na terenie Gminy Markowa nie prowadzono prac związanych z budową nowej sieci kanalizacyjnej.

O bezpieczeństwo mieszkańców Gminy dbają:

- Komenda Wojewódzka Policji w Rzeszowie,
- Komenda Powiatowa Policji w Łańcucie, w tym Dzielnicowy Rewiru 7, obejmującego obszar Gminy Markowa.

W 2020 r. na terenie gminy stwierdzono 38 przestępstw. Ich wykrywalność wyniosła prawie 90 %. Przestępstw kryminalnych odnotowano 21, drogowych 10, gospodarczych 4, innych 3. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Podkreślić trzeba również, że przeciętna wykrywalność przestępstw na terenie Gminy oscyluje wokół 90 %.

Przestępstwa i interwencje Policji w Gminie Markowa w latach 2016 - 2020					
Rodzaje zdarzeń	2016	2017	2018	2019	2020
Kradzież cudzych rzeczy	5	8	3	5	1
Kradzież z włamaniem	20	2	2	2	1
Zniszczenie cudzej rzeczy	3	0	0	4	2
Bójka lub pobicie	2	0	1	1	0
Uszkodzenie ciała	2	1	0	1	0
Przestępstwa rozbójnicze	0	0	0	0	0
Przestępstwa narkotykowe	1	1	4	1	1
Oszustwo	4	2	4	5	4

Interwencje policyjne					
publiczne	157	121	115	88	93
domowe	42	60	50	41	57
ogółem	199	181	165	129	150

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym					
Wypadki	2	2	6	1	3
Zabici	1	0	1	0	0
Ranni	1	2	4	1	4
Nietrzeźwi kierowcy	2	8	8	3	7

Na terenie Gminy Markowa w zakresie opieki zdrowotnej funkcjonują: Ośrodek Zdrowia w Markowej, Ośrodek Zdrowia w Husowie, dwa gabinety indywidualnej praktyki lekarskiej, 3 gabinety stomatologiczne, 2 apteki w Markowej oraz punkt apteczny w Husowie.

Na terenie Gminy Markowa funkcjonuje i czynnie bierze udział w ochronie przeciwpożarowej, prowadzeniu akcji ratowniczych na terenie Gminy i poza jej granicami oraz usuwania skutków katastrof lub poważnych awarii, trzy jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych. Jednostki te zlokalizowane są w poszczególnych sołectwach Gminy. Są to: Ochotnicza Straż Pożarna w Markowej, Ochotnicza Straż Pożarna w Husowie, Ochotnicza Straż Pożarna w Tarnawce.

<i>Formy i odbiorcy (ilość rodzin) świadczonej pomocy</i>	2018	2019	2020
Świadczenia rzeczowe	134	112	99
Świadczenia pieniężne	77	92	92
Świadczenia porady	330	300	143
	2018	2019	2020
Liczba rodzin ogółem	138	137	190
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu uzależnień	8	8	14

Powody przyznawania pomocy społecznej (liczba osób)			
	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Niepełnosprawność	57	51	45
Bezrobocie	36	34	37
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	1	0
Ubóstwo	76	64	50
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	30	35	28
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	69	62	54
Alkoholizm	8	8	14
Inne	28	22	26

W związku z procedurą Niebieskiej Karty sporządzono:			
	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Ogółem NK „A”	9	24	12
W tym przez:			
OPS	0	4	1
Placówki szkolno-wychowawcze	0	0	1
Policja	9	20	10

1.2. Anonimowe badania dorosłych mieszkańców Gminy Markowa

Badania miały charakter ankiety online przeprowadzonej przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji. Obejmowały dorosłych mieszkańców Gminy Markowa, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie. Celem badania była identyfikacja problemów społecznych występujących w środowisku lokalnym oraz poszerzenie obrazu diagnostycznego

Gminy wynikającego z danych metrykalnych oraz dotychczasowych opracowań gminnych – w zakresie potrzebnym dla opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz innych programów profilaktycznych. Dokładny raport z wyników badań dorosłych mieszkańców znajduje się w rozdziale drugim *Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych – Gmina Markowa 2021*.

W szczególności zwrócono uwagę na następujące obszary:

- ocena najważniejszych problemów społeczności lokalnej,
- sytuacja osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów,
- sytuacja ekonomiczna i zawodowa mieszkańców,
- odbiór, ocena i znajomość form pomocy, jakie uzyskać można ze strony instytucji publicznych, w szczególności Ośrodka Pomocy Społecznej,
- przemoc w rodzinie (zakres problemu i postawy społeczne),
- problemy związane z nadużywaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

Najbardziej istotnymi w ocenie mieszkańców problemami społeczności lokalnej są w świetle wyników przeprowadzonych badań: pogorszenie kondycji psychicznej w związku z izolacją w czasie pandemii Covid -19, zasięg występowania długotrwałych chorób oraz sytuacja osób nimi dotkniętych, bezrobocie. Innymi odpowiedziami o wysokim odsetku wskazań (20 % i więcej) są: zakres zależności rodzin o trwałe korzystania z różnych form pomocy społecznej, alkoholizm zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży, przemoc domowa.

Mocną stroną społeczności Gminnej w ocenach badanych jest integracja środowiska i jakość relacji międzyludzkich. Blisko 90 % respondentów cieszy się dobrymi lub nawet bardzo dobrymi relacjami sąsiedzkimi. Jest to bez wątpienia jeden z powodów tego, że pomimo bardzo obciążającej emocjonalnie sytuacji w roku 2020, spowodowanej przez zagrożenie pandemią koronawirusa oraz skutki uboczne przedsięwziętych środków bezpieczeństwa blisko dwie trzecie respondentów nie doświadczyło w tym okresie pogorszenia swojego ogólnego samopoczucia.

Ankietowani mają podzielone zdania, co do oceny działania instytucji publicznych. Prawie 55 % z nich uważa, że w Gminie nie jest zaspokajana większość potrzeb w zakresie życia społecznego. Poszczególne instytucje publiczne (władze Gminy, jednostki organizacyjne i pomocnicze) oceniane są najczęściej jako działające „raczej dobrze” lub „dostatecznie”.

Największym uznaniem cieszą się Ochotnicza Straż Pożarna, Klub Sportowy i Gminny Ośrodek Kultury (odpowiednio 51 %, 16 % i 16 % wskazań oceny „bardzo dobrej”). Równocześnie dwie trzecie pytaných ocenia dobrze lub bardzo dobrze współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i instytucjami kościelnymi.

Mniej więcej po połowie podzielone są opinie pozytywne i negatywne co do sytuacji seniorów w Gminie oraz skierowanej do nich oferty działań Gminy. Wskazuje się brak Klubu Seniora, Domu Dziennego Pobytu dla Seniorów, brak wsparcia psychologicznego oraz brak organizacji wspólnych warsztatów lub spotkań dla seniorów. Równocześnie ważne jest zasygnalizowanie, że respondenci w pytaniach o sytuacje osób starszych lub z niepełnosprawnościami bardzo często wybierali odpowiedzi „nie wiem” lub „nie mam zdania”.

Bardzo pozytywną informacją jest to, że niemal trzy czwarte mieszkańców czuje się w swojej Gminie zupełnie bezpiecznie (74 % odpowiedzi). Równocześnie jednak łącznie ponad połowa ankietowanych wskazuje, że z pewnością zna osoby doświadczające przemocy w rodzinie albo ma w tym zakresie uzasadnione podejrzenia. Alarmujący jest odsetek respondentów przyznających, że nie wiedzą, gdzie w Gminie ofiara przemocy może szukać pomocy (81 %). Nie można też pominąć w ocenie tego faktu wskazanych w odpowiedziach otwartych komentarzy respondentów. Wydaje się wskazane przeprowadzenie wśród mieszkańców Gminy kampanii informacyjnej, mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki pozwalania na jakiegokolwiek formy przemocy w rodzinie, prawidłowe rozumienie natury tego problemu. Warto przy tej okazji szeroko poinformować mieszkańców o miejscach, gdzie osoba doświadczająca przemocy może uzyskać pomoc.

Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach. Warto uwzględnić również oddziaływania profilaktyczne skierowane do faktycznych lub potencjalnych sprawców. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy zdrową komunikacją (np. z wykorzystaniem modelu rosenbergońskiego *non-violent communication*).

Badani respondenci rzadko deklarują, że w swoim środowisku mają przypadki osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze. 68 % ankietowanych nie zna nawet jednej osoby uzależnionej od tych substancji. Równocześnie 77 % ankietowanych jest świadoma problemu występowania zaburzeń emocjonalnych czy uzależnień i wskazuje potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych i edukacyjnych. Jako najbardziej potrzebne działania respondenci wskazywali: zapewnienie wsparcia psychologicznego dla rodzin (40 % ankietowanych), pomoc w integracji dzieci po okresie izolacji (24 %), warsztaty profilaktyczne dla uczniów (16 %), otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień (12 %).

Ocena istotności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców				
Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Uzależnienie od alkoholu	25,33%	36,00%	16,00%	22,67%
Uzależnienie od narkotyków	16,00%	20,00%	25,33%	38,67%
Przemoc domowa	21,33%	24,00%	26,67%	28,00%
Bezrobocie	30,67%	26,67%	22,67%	20,00%
Bieda, ubóstwo	20,00%	34,67%	30,67%	14,67%
Bezdomność	8,00%	10,67%	42,67%	38,67%
Niepełnosprawność	17,33%	37,33%	24,00%	21,33%
Zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży	24,00%	33,33%	29,33%	13,33%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi)	26,67%	36,00%	25,33%	12,00%
Bezradność w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego	17,33%	33,33%	36,00%	13,33%
Uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej	25,33%	34,67%	25,33%	14,67%

Izolacja społeczna osób starszych	22,67%	42,67%	22,67%	12,00%
Brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców Gminy	20,00%	37,33%	34,67%	8,00%
Długotrwałe choroby	32,00%	42,67%	14,67%	10,67%
Pogorszenie kondycji psychicznej w związku z izolacją w czasie pandemii Covid -19	45,33%	34,67%	13,33%	6,67%

1.3. Anonimowe badania uczniów Szkół Podstawowych Gminy Markowa

Badanie przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź. Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań uczniów obejmujących:

- stan emocjonalny i społeczny w związku z pandemią (epidemiologia depresji),
- zagadnienia związane z uzależnieniami od substancji,
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi,
- zagadnienia związane z przemocą w środowisku szkolnym,
- oczekiwane formy pomocy ze strony dorosłych (szkoły).

W badaniu wzięli udział uczniowie **Szkół Podstawowych z terenu Gminy** w przedziale wiekowy od klas IV do VIII. Łącznie odpowiedzi udzieliło 142 respondentów. Dokładny raport z wyników badań mieszkańców w wieku szkolnym znajduje się w rozdziale trzecim *Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych – Gmina Markowa 2021*.

Pytanie	TAK	NIE
Czy zaobserwowałeś w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne (np. samookaleczenia, "cięcie się")?	27 %	73 %
Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?	12 %	88 %

Czy kiedykolwiek próbowałeś palenia papierosów?	5 %	95 %
Czy kiedykolwiek próbowałeś/aś narkotyków lub dopalaczy?	2 %	98 %
Czy w czasie trwania izolacji społecznej zdarzyło Ci się sięgnąć po nową substancję psychoaktywną (alkohol, dopalacze, narkotyki)?	2 %	98 %
Czy dostrzegasz potrzebę wsparcia (np. rozmowa z psychologiem, warsztaty z terapeutą, warsztaty profilaktyczne)?	9 %	91 %
Czy znasz konsekwencje zażywania substancji psychoaktywnych ?	42 %	58 %
Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze) np. w centrach rozrywki?	18 %	82 %
Czy wiesz gdzie mogą szukać pomocy osoby zmagające się z uzależnieniem?	0 %	100 %

Najbardziej alarmującym aspektem jest skala objawy zaburzeń na tle przeciążenia emocjonalnego i dysfunkcji rozwoju psychospołecznego wynikających z wymuszonej pandemią izolacji i nauczania zdalnego. Podejmowania stanowczych kroków domaga się rozpowszechnienie zjawisk w istocie swojej będących przesłankami stwierdzenia depresji i zagrożenia zachowaniami autodestrukcyjnymi, włącznie z suicydalnymi. Odpowiedzi udzielane przez uczniów w anonimowej ankiecie jednoznacznie wskazują, że obserwujemy nie „obniżenie nastroju”, a realną sytuację szeroko obecnego zagrożenia zdrowia emocjonalnego dzieci i młodzieży:

- 27 % respondentów (dzieci w Szkołach Podstawowych!) zaobserwowało w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne: samookaleczenia, „cięcie się”;
- 26 % respondentów ocenia swój nastrój jako trwale pogorszony w porównaniu z czasem przed pandemią;
- 21 % respondentów dostrzega w analogicznym okresie pogorszenie swoich relacji z rówieśnikami;

- 24 % respondentów, zapytanych o satysfakcję życiową, wskazuje odpowiedzi ze spektrum depresyjnej anhedonii: nie cieszy mnie to co robię, nic mi teraz nie daje prawdziwego zadowolenia, nie potrafię przeżywać zadowolenia i przyjemności, wszystko mnie nuży;
- w pytaniu o nasilenie smutku, przygnębienia, czarnych myśli: 28 % respondentów wskazuje, że często odczuwa smutek i przygnębienie, a łącznie ponad 8 % respondentów sygnalizuje obawę, a nawet pewność, „beznadziejności” przyszłości.
- od 20 do nawet 40 % uczniów wskazuje na przemęczenie i wypalenie emocjonalne w czasie izolacji: miewam wahania nastrojów, odczuwam mniejszą motywację do nauki, jestem mniej kreatywny niż kiedyś, czuję się wyczerpany psychicznie / fizycznie, nawet po weekendowej przerwie nie czuję się wypoczęty, robię mniej dodatkowych rzeczy, poza nauką zdalną;

Uzyskany w wyniku badań obraz odpowiada ogólnopolskim tendencjom w tej wrażliwej materii – kryzys zdrowia psychicznego przyjmuje skalę, której przed pandemią nikt nie zakładał i wymaga stanowczych, przemyślanych działań. Sami pytani uczniowie wskazują, że potrzebują pomocy. Równo dwie trzecie respondentów wskazuje na potrzebę rozmowy z psychologiem, dodatkowo 8 % wskazało na rozmowę z terapeutą uzależnień, Połowa uczniów wskazała na chęć uczestnictwa w warsztatach profilaktycznych dotyczących profilaktyki zdrowia psychicznego i uzależnień. 8 % uczniów wskazało na potrzebę rozmowy z osobą bliską, zaufaną, co otwiera pole działań dla grona pedagogicznego i rodziców, jednocześnie aktualizując jako pilne zagadnienie kompetencji komunikacyjnych i merytorycznych dorosłych w kontakcie z dziećmi, również (szczególnie) w sytuacjach kryzysowych, granicznych.

Trzeba pamiętać też, że grupa rówieśnicza stanowi nieodłączny element prawidłowego rozwoju społecznego nastolatków, dzięki któremu nabywają umiejętności komunikacji, empatii, pracy w grupie itp. Warto, więc zadbać o dostępność zajęć sportowych oraz rozwijających inne pasje i hobby oraz organizację różnego rodzaju akcji i wydarzeń, które będą mogły być alternatywą dla samotności, izolacji i zachowań autodestruktywnych. Równie przydatne będzie organizowanie szkolnych warsztatów, podczas których młodzież będzie mogła wspólnie wypracowywać pożądane postawy wobec powszechnych i nieuniknionych stresorów.

Uczniowie często przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach. Zauważalne jest to w szczególności przy deklaracjach o codziennych lub kilkukrotnych w tygodniu doświadczeniach w tym zakresie (obydwa wskazania po 6 %).

59 % uczniów deklaruje, iż nie doświadcza przemocy na terenie szkoły. Również tu tendencje odpowiadają ogólnopolskim trendom. Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemu przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów. Temat można skomponować z problematyką depresji i autoagresji (podobny charakter i etiologia dynamizmów o przeciwnych zwrotach).

Inicjację alkoholową ma za sobą: 12% badanych, nikotynową – 5 %, narkotykową/dopalaczową – jedynie 2 %. Oprócz powyższych, napawających optymizmem wyników, dodatkowo zadowalający obraz kształtuje fakt, że praktycznie nikt z nich nie wychodził poza sporadyczne, nawet jednorazowe, „eksperymenty”. Przy tym nie można jednak zbyć milczeniem tego, że dwoje uczniów przyznało w odpowiedziach „uzupełniających”, że regularnie używa marihuany. Jako okoliczności inicjacji alkoholowej czy nikotynowej uczniowie wskazują przede wszystkim towarzystwo rodziny oraz dyskoteki/imprezy. W związku z tym warto organizować kampanie informacyjne czy specjalne wydarzenia o charakterze profilaktycznym, prowadzone przez specjalistów, skierowane do ogółu uczniów, podczas których będą mieli oni okazję zapoznać się ze specyfiką problemów i sposobami przeciwdziałania (włącznie z sięgnięciem po pomoc w leczeniu uzależnień).

Uczniowie deklarują w większości „stosunkowo zdrową” ilość czasu spędzanego przy komputerze (poza nauką) i telewizorze (odpowiednio łącznie 38 % i 71 % uczniów nie korzysta z tych urządzeń bądź mieści się w godzinnym przedziale). Wskazać trzeba, że doliczając czas nauki zdalnej – młodzież okresowo spędza przed komputerem nawet ponad połowę każdej doby. Należy jeszcze zestawić to z czasem korzystania z telefonu (często działań podejmowanych równocześnie). Alarmujące jest, iż 42 % uczniów używa swojego smartfona ponad 4 godziny dziennie. Z drugiej strony – zaledwie 18 % uczniów spędza przed telefonem mniej niż godzinę dziennie. Daje to obraz modelu funkcjonowania, w którym połowa lub więcej dzieci i młodzieży, po odliczeniu czasu na naukę i konieczności biologiczne, właściwie nie ma innych zajęć niż aktywność w cyberprzestrzeni i mediach społecznościowych.

Trzeba zatem wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak, aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po mało oferujących stronach internetowych. Samo korzystanie z komputera czy telefonu może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Nie można pominąć również konieczności samoograniczenia czasu spędzanego w cyberprzestrzeni na rzecz realnych relacji, sportu, czy nawet wystarczającej ilości snu (kondycja fizyczna i elementarna higiena dnia).

Wyniki uczniów dotyczące zagrożeń związanych z nowymi technologiami (doświadczenia w zakresie cyberprzemocy) wskazują na konieczność edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych, ale także profilaktyki zachowań agresywnych i nauki polubownego rozwiązywania konfliktów rówieśniczych w przestrzeni wirtualnej. 17 % uczniów doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu osobiście, kolejne 21 % spotkało się z tym problemem dotyczących ich znajomych. Uczniowie również często byli odbiorcami obraźliwych wiadomości z obelgami i wyzwiskami (osobiście, 21 % badanych, pośrednio – dalsze 18 %), a także byli ofiarami udostępniania osobom trzecim ich prywatnej wiadomości (26 % i 4 %), czy włamania się na ich profil np. na portalach społecznościowych (16 % i 3 %).

Rozdział 2. Analiza SWOT

To jedna z najbardziej popularnych i rozpowszechnionych metod analitycznych. Jej nazwa wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów: *Strengths- Mocne (silne) strony; Weakneeses- Słabe strony; Opportunities- Szanse; Threats- Zagrożenia.*

Analiza SWOT przeważnie wykorzystywana jest do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Diagnoza i ocena szans oraz zagrożeń, wynikających z otoczenia, oraz potencjału wewnętrznego stanowi zbiór informacji na podstawie, których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Markowa przedstawiają cztery poniższe tabele.

2.1. Mocne strony Gminy Markowa

MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • wysoki poziom integracji społecznej • życzliwe relacje sąsiedzkie i międzyludzkie • bliskość metropolii wojewódzkiej • dobra infrastruktura drogowa, • wysoki potencjał turystyczny • wysokie walory krajoznawcze • dobry stan środowiska naturalnego • względnie młode społeczeństwo • wysoka ilość nowych małżeństw • wysoki stopień trwałości małżeństw • adekwatna do sieci osadniczej infrastruktura szkolna i przedszkolna • wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców • aktywna i celowa działalność Centrum Usług Wspólnych

- szeroka oferta działalności Centrum Kultury
- działalność grup artystycznych przy CKGM
- powolny, lecz stały wzrost zarobków pracujących mieszkańców
- niski poziom przestępczości
- wysoka wykrywalność kryminalna
- przewaga czynów zabronionych o relatywnie ograniczonej szkodliwości społecznej
- dobra infrastruktura opieki zdrowotnej
- prężnie działające OSP
- kompetentny i doświadczony personel GOPS, ZI, GKRPA
- regularna działalność ZI i GKRPA
- sprawne funkcjonowanie GOPS i realizacja zadań ustawowych
- aktywne, wielotorowe podejście do profilaktyki skierowanej do dzieci i młodzieży, także w sytuacji pandemicznej
- relatywnie wysoki stopień świadomości problemów i zagrożeń społecznych wśród dorosłych mieszkańców
- wysokie poczucie osobistego bezpieczeństwa wśród mieszkańców
- racjonalny, nieprzemocowy model wychowania w świetle deklarowanych postaw
- względnie wysoki stopień świadomości ankietowanych odnośnie istoty przemocy domowej
- bardzo mała skala problemu narkotyków i innych środków odurzających
- wysoka świadomość dzieci i młodzieży co do zagrożenia uzależnieniami substancjalnymi
- niski odsetek młodzieży mającej za sobą inicjację alkoholową, nikotynową lub narkotykową
- niski poziom przemocy rówieśniczej w szkole
- wysoki stopień integracji młodzieży i dzieci z rodziną oraz rówieśnikami

2.2.Słabe strony Gminy Markowa

SLABE STRONY

- mała liczba ludności
- mała zwartość osadnictwa
- niewystarczająca publiczna infrastruktura komunikacyjna
- ujemny przyrost naturalny (przed rokiem „pandemicznym” minimalnie dodatni, tok „pandemiczny” może być niemiarodajny dla bazowej tendencji)
- utrwalenie „czasowej” emigracji studentów do ośrodków akademickich jako miejsca późniejszej pracy
- brak kompleksowego wsparcia dla seniorów (Domy Seniora czy Kluby Seniora w gminie)
- bardzo wysoki odsetek dorosłych z wykształceniem podstawowym lub równoważnym lub zasadniczym zawodowym
- niski poziom zainteresowania ofertą kulturalną CKGM wśród mieszkańców
- wysoki udział pracy w rolnictwie w źródłach utrzymania gospodarstw domowych
- słabo rozwinięte sektory usług i przemysłu
- brak dużych przedsiębiorstw
- trwałe, relatywnie wysokie bezrobocie
- niepełna sieć wodociągowo – kanalizacyjna
- poza licznymi wypadkami długotrwałej choroby, podeszłego wieku lub niepełnosprawności: uzależnienie części beneficjentów od długotrwałe przyjmowanej pomocy społecznej
- niski poziom aktywności społecznej na forum lokalnym
- niskie zaangażowanie w działalność pozarządową i wolontariat
- widoczne, odczuwalne i wskazywane również przez badanych, pogorszenie kondycji psychicznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych
- brak zaufania co do kompetencji i zaangażowania w realizację swoich zadań instytucji

samorządowych

- wobec zestawienia danych policyjnych i wyników ankiet – wysokie prawdopodobieństwo dużego rozpowszechnienia przemocy domowej przy braku reakcji z zewnątrz oraz fatalistycznym podejściu ofiar
- bardzo duże rozpowszechnienie wśród dzieci i młodzieży zachowań autodestrukcyjnych – skokowy wzrost powiązany z następstwami izolacji i pandemii
- rozwój uzależnień od cyberprzestrzeni i nowoczesnych technologii wśród młodzieży i dorosłych

2.3. Szanse Gminy Markowa

SZANSE

- wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych
- możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych
- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej
- spopularyzowanie działalności mieszkańców w stowarzyszeniach
- rozwój i modernizacja bazy rekreacyjno- sportowej
- rozwój i modernizacja bazy oświatowej
- rozwój i promocja bazy turystycznej
- promocja gminy, działania wspierające wzrost przedsiębiorczości mieszkańców
- rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą
- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej
- wykorzystanie bliskości geograficznej i komunikacyjnej Rzeszowa

- wykorzystanie w celach profilaktyki dobrych relacji pomiędzy instytucjami samorządowymi oraz pozarządowymi i Kościołem

2.4. Zagrożenia Gminy Markowa

ZAGROŻENIA

- utrwalenie i pogłębienie kryzysu w sferze zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i dorosłych (problem o charakterze globalnym, realistyczna analiza nie może zakładać możliwości usunięcia przez Gminę przyczyn, a więc i oczekiwania likwidacji problemu – w odróżnieniu od odpowiedzialności Gminy, jako instytucji i społeczności lokalnej, w zakresie działań możliwych do realizacji, mających na celu minimalizację tychże przyczyn i aktywne przeciwdziałanie skutkom)
- ryzyko pogorszenia sytuacji społeczno – ekonomicznej wskutek kryzysu ekonomicznego związanego z pandemią oraz wprowadzonymi w walce z nią restrykcjami (problem o charakterze globalnym)
- rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa (problem o charakterze globalnym)
- tendencja wieloletnia wskazuje na dalszy spadek przyrostu naturalnego i jego ujemność w bliskiej perspektywie czasowej
- cyfrowe wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
- utrwalenie bierności zawodowej wśród bezrobotnych i innych niepracujących
- rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa (problem o charakterze globalnym)
- wzrost liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki
- zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy

- niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów
- wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży
- pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, w szczególności związanych z nowoczesnymi technologiami uzależnień behawioralnych (problem o charakterze globalnym)
- pogłębianie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej
- ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji
- nasilenie zjawiska przemocy w rodzinie
- nasilenie zjawiska przemocy rówieśniczej w szkołach

Rozdział 3. Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Markowa

3.1. Misja Gminy Markowa i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Markowa jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawa sytuacji mieszkańców. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Markowa pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2022 – 2025, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- misję Gminy- stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne- wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne- są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Misja Gminy Markowa na lata 2022 - 2025 brzmi:

**Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Markowa
poprzez rozwój wsparcia systemu społecznego,
a w szczególności przeciwdziałanie marginalizacji społecznej
i patologiom społecznym.**

Na podstawie dostępnych danych sformułowano prognozę rozwoju sytuacji społecznej w Gminie Markowa. W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

1. Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad seniorami, osobami niepełnosprawnymi oraz dotkniętymi długotrwałą chorobą

Prognozuje się:

- wzrost potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- wzrost potrzeb pomocy względem osób przewlekle chorych oraz ich rodzin;
- wzrost izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych, niepełnosprawnych;
- promowanie pomocy sąsiedzkiej i idei wolontariatu;
- promowanie funkcjonowania rodzin wielopokoleniowych.

2. Budowa skutecznego systemu wsparcia oraz opieki nad rodziną i dzieckiem

Prognozuje się:

- stałe potrzeby rodzin dysfunkcyjnych w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej;
- potrzebę wsparcia rodzin przez asystenta rodziny;
- występowanie zjawiska przemocy w rodzinie i potrzebę jego minimalizacji;
- potrzebę specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w zakresie występowania zjawiska przemocy i sposobów jego przeciwdziałania;
- stałe zapotrzebowanie na usługi edukacyjne dotyczące przemocy i przeciwdziałania uzależnieniom;
- brak integracji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy;
- potrzebę zapewnienia dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków życia i rozwoju;
- popularyzację rodzin wspierających.

3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

Prognozuje się:

- wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy materialnej i rzeczowej uzależnionym i ich rodzinom.

4. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej spowodowanej ubóstwem i bezrobociem oraz ich negatywnym następstwom

Prognozuje się:

- utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

5. Budowa społeczeństwa obywatelskiego Gminy

Prognozuje się:

- wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy;
- wzrost poziomu integracji społecznej mieszkańców gminy;
- wzrost zjawiska cyberprzemocy i potrzebę jego zapobiegania.

Przedstawione prognozy pozwalają zdefiniować system działań, a zatem strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym gminy. Wprowadzanie zmian społecznych na terenie gminy Markowa poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

3.2. Realizacja Strategii – cele strategiczne i cele operacyjne

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Markovana lata 2022 – 2025* opierać będzie na realizacji pięciu celów strategicznych:

Cel strategiczny I: Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad seniorami, osobami z niepełnosprawnościami lub długotrwałą chorobą

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie efektywnego wsparcia oraz warunków do integracji i aktywnego udziału w życiu społecznym osobom starszym

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Diagnostowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych;
- Zwiększanie dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych;
- Kierowanie osób starszych potrzebujących opieki do domów pomocy społecznej oraz innych ośrodków wsparcia dla seniorów;
- Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych;
- Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom;
- Praca socjalna z osobami starszymi;
- Kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej poprzez organizację wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową;
- Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych;
- Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe);

- Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (m.in. o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur;
- Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym i zawodowym;
- Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym;
- liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- liczba osób starszych, którym udzielono wsparcia zatrudnionego w OPS opiekuna;
- liczba zrealizowanych przedsięwzięć związanych z likwidacją barier w zakresie mieszkalnictwa, transportu;
- liczba osób korzystających z usług społecznych w miejscu zamieszkania;
- liczba osób korzystających z dziennego wsparcia;
- liczba osób, którym w danym roku zapewniono pobyt w domu pomocy społecznej;
- liczba osób biorących udział w szkoleniach;
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną;
- liczba zrealizowanych przedsięwzięć związanych z usługami w zakresie korzystania z turystyki rekreacji, kultury, sportu;
- liczba spotkań, warsztatów, konferencji dot. pozytywnych postaw wobec osób starszych;
- liczba klubów seniora i domów seniora;
- liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów.
- liczba udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów;
- liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.

Jednostka realizująca: Gmina Markowa - Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy - GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, ośrodki zdrowia, Kościół

II CEL OPERACYJNY: : Inkluzja społeczna oraz poprawa warunków bytowych osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.
- Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą, a także ich rodzinom i opiekunom.
- Zintegrowane działania instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.
- Organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji.
- Działalność wolontarystyczna na rzecz osób niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą.
- Umożliwianie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej gminy.
- Pobudzanie i wspieranie różnorodnych form partycypacji i aktywności społecznej osób z niepełnosprawnościami.
- Przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych oraz kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji.
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.
- Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami.
- Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi;

- liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności;
- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu z długotrwałej choroby;
- liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy niepełnosprawnym i przewlekle chorym;
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych,
- liczba inicjatyw skierowanych do osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych;
- liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe;
- liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.

Jednostka realizująca: Gmina Markowa – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy - GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, PCPR

Cel strategiczny II: Budowa skutecznego systemu wsparcia oraz opieki nad rodziną i dzieckiem – z uwzględnieniem profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i dorosłych

I CEL OPERACYJNY – Zapewnienie warunków do nabycia i rozwoju kompetencji oraz umiejętności rodzicielskich, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przejawiających trudności opiekuńczo- wychowawcze, a także wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja Programu Wspierania Rodziny.
- Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- Upowszechnienie wśród mieszkańców gminy wiedzy na temat systemu wspierania rodziny.
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych

i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin.

- Systematyczna współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami.
- Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej.
- Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej lub pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.
- Budowanie międzyinstytucjonalnego systemu wczesnej interwencji.
- Umożliwianie rodzinom ze zdiagnozowanymi problemami uzyskania pomocy w zapewnieniu stabilizacji życiowej.
- Profilaktyka kryzysów występujących w różnych obszarach funkcjonowania rodziny – poprawa dostępności do poradnictwa psychologicznego, rodzinnego i terapii rodzin.
- Zapewnienie dostępu do superwizji, szkoleń oraz innych form doskonalenia zawodowego dla osób pracujących z rodzinami- doskonalenie standardów pracy z rodziną.
- Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.
- Promowanie i wspieranie rodzin wielodzietnych.
- Wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- liczba osób objętych programami wczesnej interwencji;
- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa;
- liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego;

- liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych;
- liczba imprez o charakterze kulturalnym;
- liczba projektów przeprowadzonych w świetlicach wiejskich
- liczba klubów i stowarzyszeń sportowych;
- liczba szkoleń i superwizji, dla osób wspierających rodziny;
- liczba rodzin wielodzietnych objętych wsparciem;
- liczba wolontariuszy działających na rzecz wsparcia rodziny i dzieci w pieczy zastępczej.

Jednostka realizująca: Gmina Markowa – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodki zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

II CEL OPERACYJNY– Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz udzielanie kompleksowej pomocy ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Realizacja i kontynuacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy,
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej;
- Systematyczne i kompleksowe diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- Promowanie wzorów dobrego rodzicielstwa wolnego od przemocy, krzywdzenia, zaniedbywania w tym prowadzenia: warsztatów umiejętności wychowawczych i konsultacji dla rodziców;
- Udzielanie kompleksowej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym realizacja procedury „Niebieska Karta”, wsparcie specjalistyczne indywidualne i grupowe, jak i zapewnienie miejsc noclegowych;

- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie oraz monitoring zjawiska;
- Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznym narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc;
- Zwiększenie dostępności i prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Prowadzenie działań informacyjno– edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba założonych Niebieskich Kart;
- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie;
- liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy w rodzinie;
- liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej;
- liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
- Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno- edukacyjnych;
- liczba przeprowadzonych szkoleń, konsultacji, inicjatyw.

Jednostka realizująca: Gmina Markowa – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS, GKRPA,

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura

Cel strategiczny III: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie dostępności do terapii osobom uzależnionym od alkoholu, środków psychoaktywnych i czynności, a także ich rodzinom

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii.
- Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych o formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym.
- Monitorowanie i koordynowanie działalności leczniczej w zakresie terapii uzależnień;
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień;
- Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla osób dorosłych;
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych na terenie gminy;
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym;
- Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia oraz grup samopomocy.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- liczba podmiotów, z którymi podjęto współpracę w obszarze profilaktyki uzależnień;
- liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej;
- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- liczba uczestników programów profilaktycznych,
- liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe

Jednostka realizująca: Gmina Markowa – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł

II CEL OPERACYJNY: Budowa systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży;
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia;
- Budowa międzyinstytucjonalnego systemu wczesnej interwencji;
- Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży uzależnionej i używającej problemowo substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych skierowanych przez instytucje;

- Prowadzenie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci w wieku przedszkolnym oraz ich rodziców- wspomaganie więzi wczesnodziecięcej jako zapobieganie rozwojowi uzależnień.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- liczba podmiotów, z którymi podjęto współpracę w obszarze profilaktyki uzależnień;
- liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- liczba uczestników programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- liczba osób objętych programami wczesnej interwencji

Jednostka realizująca: Gmina Markowa – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół

Cel strategiczny IV: Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej spowodowanej ubóstwem i bezrobociem oraz ich negatywnym następstwom

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie dostępu do skutecznej pomocy w formie wsparcia materialnego ograniczającego skalę ubóstwa, przy pełnym zaangażowaniu beneficjentów w rozwiązywanie ich trudnej sytuacji

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej;
- Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami;

- Aktywizowanie sieci wsparcia społecznego szczególnie w kręgach sąsiedzkich dla osób zagrożonych ubóstwem;
- Intensyfikacja działań informacyjnych na temat możliwych form wsparcia, dedykowana szczególnie tym kategoriom osób, które często nie mają wiedzy o przysługujących im uprawnieniach i możliwościach pomocy;
- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych);
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, osób bezdomnych;
- Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa,
- liczba przedsięwzięć, akcji;
- liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich
- liczba dzieci z osób ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych;
- liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń;
- liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych;
- liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych;
- liczba dzieci z rodzin ubogich, które dożywiano w trakcie nauki w szkole.

Jednostka realizująca: Gmina Markowa – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodki zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoły,

II. CEL OPERACYJNY: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych oraz eliminowanie zjawiska długotrwałego bezrobocia

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- Udostępnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem;
- Organizacja i finansowanie usług wspierających aktywizację zawodową;
- Wzmocnienie współpracy jednostek pośrednictwa pracy i pomocy społecznej z rynkiem pracy, rzetelne monitorowanie procesu wchodzenia osób bezrobotnych na rynek pracy;
- Wspieranie działań w celu podniesienia jakości kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia zawodowego dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy;
- Refundowanie kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy oraz dofinansowywane będą wynagrodzenia bezrobotnych w wieku 50+;
- Organizowanie robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych;
- Rozwój przedsiębiorczości społecznej poprzez wsparcie powstawania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej;
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet;
- liczba bezrobotnych długoterminowych;
- liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego;
- liczba bezrobotnych poniżej 25 r.ż.;

- liczba bezrobotnych niepełnosprawnych;
- liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych;
- liczba osób uczestniczących w szkoleniach i innych programach rynku pracy;
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia;
- liczba osób bezrobotnych, które skierowano na zajęcia w Klubie Integracji Społecznej;
- liczba usług wspierających aktywizację zawodową;
- liczba osób zaktywizowanych zawodowo;
- liczba nowych miejsc pracy.

Jednostka realizująca: Gmina Markowa – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy: GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, PUP

Cel strategiczny V: Budowa społeczeństwa obywatelskiego Gminy

I CEL OPERACYJNY: Dalszy rozwój aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy oraz wspieranie lokalnych inicjatyw

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych;
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie;
- Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych;
- Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy oraz pomoc ofiarom cyberprzemocy;

- Pobudzanie procesu integracji społeczności lokalnej poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc spotkań dla społeczności lokalnych;
- Kultywowanie tradycji i rozwijanie twórczości ludowej (działalność Kół Gospodyń Wiejskich, spotkania integracyjne seniorów);
- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych;
- Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich;
- Budowa skutecznego systemu dialogu społecznego i informacji gminnej wykorzystującego media tradycyjne, nowoczesne technologie, media społecznościowe;
- Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontariackich,

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd;
- liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej;
- liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- liczba lokalnych stowarzyszeń;
- liczba spotkań w lokalnych społecznościach;
- liczba osób biorących udział w konsultacjach społecznych;
- liczba miejsc spotkań dla społeczności lokalnych.

Jednostka realizująca: Gmina Markowa – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościoł

3.3. Monitoring i ewaluacja

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- Oceny zasobów pomocy społecznej;
- Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Markowa;
- Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Markowa;
- Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy dla Gminy Markowa;
- Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Markowa;
- Sprawozdanie ze współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Zakładany jest coroczny przegląd strategii, mogący skutkować modyfikacją jej zapisów. Raporty, informacje, sprawozdania z realizacji zadań i założeń z zakresu niniejszej strategii będą zbierane przez GOPS od instytucji uczestniczących w realizacji strategii.

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Wskazane, aby ewaluacja końcowa została przeprowadzona w ostatnim roku realizacji strategii, a jej wyniki stanowiły podstawę do jej aktualizacji na kolejne lata.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów)
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii)
- trafności - czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy?

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych. Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

3.4. Źródła finansowania realizacji Strategii

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Markowa na lata 2022 - 2025 będą: budżet Gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji. Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak art. sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY MARKOWA
Maria Ryznar-Folta